

1931-ben Floridában volt alapkövetétele az első iskolaparknak, amely 2000-nél több tanuló befogadására volt alkalmas. Néhány hónap mulva Durazóban kezdték meg a második, majd 1932-ben Saltóban a harmadik ilyen intézmény felállítását. Ezzel rokon tervet valósítottak meg 1930-ban Montevideóban: parkban tanítóképző gyakorló, kerti, mezőgazdasági, kísérleti iskolával, laboratóriumokkal, könyvtárral, múzeummal stb., ami a tanároknak és hallgatóknak lehetővé tette az állandó közvetlen érintkezést és sikeres pedagógiai együttműködést. — A testi nevelésről csak annyit, hogy játék, sport és torna útján az embert képessé kell tenni arra, hogy az életben szükséges különböző gyakorlati tevékenységekben helyt álljon (162).

Összefoglalva a mondottakat megállapíthatjuk, hogy Vaz Ferreira az önálló gondolkodók ritka csoportjába tartozik: szívós küzdelmet folytatott az elavult hagyományos nézetek ellen, a lélektanok és nevelésnek csaknem minden területén eredeti gondolataival és figyelemre méltó indítékaival ébresztően és termékenyítően hatott. Mint hazájának praeceptora méltó és megérdemelt elismerésben részesült ebben a könyvben. Dél-Amerikában úttörője volt az új nevelésügyi mozgalomnak. *kf.*

Ottrid Becker: Plotin und das Problem der geistigen Aneignung. Gruyter, Berlin, 1940. 8-r., 115 lap.

A nehezen magyarra-fordítható címben (»szellemi birtokbavétel«) a plotinoszi rendszernek egyik központi problémája rejlik, amely elágazásaiban messze belenyúlik az ismeretelmélet-misztika-metafizika-theodicea területeire. *Bréhier* jellemezte először úgy a plotinoszi világképet, mint a gondolkodási műveletek hiposztázálását és ebben a jellemzésben olyan alapvető felismerés rejtett, amely kutatásaiban Beckert is irányítani tudta. E meglátás szempontjából különös jelentősége van a második hiposztázisnak, a nousnak, amely nem más, mint az Egyből kilépő és hozzá a megismerés aktusában ismét visszaforduló értelem, reflexio. A nous Aristotelesnél önálló lényeg, istenség, isteni értelem — és Plotinosnál megmarad a szónak ez az értelme is — de ugyanakkor lelki állapotot, megismerési fokozatot is jelent. Becker kutatásainak tárgyát épen ez a jelentés teszi s ő szerinte a nous főképen ezt jelenti, a megismerő elme tárgyáválását. Ugyanígy lelki állapot a psyché is, amely akárcsak a nous az Egyből, úgy jött létre a nousból, hogy »mintegy kihajolt belőle« — *ἄον προκύψασα* (IV. 4. 3). Nagy különbség azonban az, hogy, a psyché már az értelmi megismerés, a szellemi világ és a vele együttjáró örökkévalóság körén kívül esik. A lélek birodalma az életösztönök, a természet, az érzéki megismerés, s általában a tér- és időbeli ismereti tárgyak köre. De az előttünk fekvő könyv tárgya nem ez, hanem, mint mondtuk, az értelmi megismerés világa, mely a filozófuson kívül a pedagógust is különösképen érdekli. Ennek a legmagasabb, egészen a vallásos élmények körébe nyúló formája Plotinosnál a »theoria«. Ennek értelmét és eredetét a szerző gondosan kutatja nemcsak a filológia, hanem a filozófiatörténet (Platon, Aristoteles) egész területén. Különösen értékes könyve végén az a mintegy 20 lapnyi szövegmagyarázat, amelyben Plotinos halhatatlan III. 8-át (»A szemlélődésről, a természetről és az Egyről.«)

elemezi. A III. 8. az egész plotinoszi rendszert — minden szépségével, újszerűségével, de egyúttal minden homályosságával és ellentmondásaival is — »in nuce« magában foglalja s ép ezért Becker szöveginterpretációjának olvasását nagyon ajánlhatjuk.

Az olvasó azzal a meggyőződéssel teszi le a könyvet: milyen kár Otfrid Beckerért, ezért a lengyel hadjáratban elesett fiatal német tudósért, aki bizonyára még sok kitűnő munkával gazdagította volna az egyre fejlődő modern Plotinos-irodalmat.

Magyaryné Techert Margit.

Kurt Gauger: Begriff und Gestaltung des Unterrichtsfilms. 2. bővített kiadás. Stuttgart és Berlin. 1940. 8-r., 116 l.

Az emberiség életében megállás nincs. A technika minden erejével arra törekszik, hogy az ember életét könnyebbé és szebbé tegye. A technika terén az utópia határain járunk már és mégis mindig azon törjük a fejünket, hogy valami új »csodával« tegyük kényelmesebbé életünket. Az iskola sem akar ezen a téren elmaradni. A célkitűzései ugyan az egyes korszakokban politikai okokból látszólag változnak, de a végső cél mindig egy és ugyanaz marad: a tökéletesebb és jobb ember kiművelése. Ha a végcél nem is változik, mert nem változhat meg soha, az eszközök a cél elérésében állandó fejlődésnek vannak kitéve. Az iskola célját tekintve konzervatív intézmény, de ha a tanítás eszközeit tekintjük, a haladás legbátrabb intézménye. A találmányok egész sorát állítjuk az iskola életébe, hogy a tanulók és a tanárok munkáját könnyebbé tegyük.

A fenti mű is ezt a célt szolgálja. Nyolc cikkirő 10 tanulmányban mutat rá arra, hogy a filmnek milyen fontos szerepe van az iskola életében. Amikor a filmet felfedezték, az első cél, amelynek szolgálatába igyekeztek állítani, akkor is a tudomány volt. Ez a cél vezette Pfeffer tanárt, a lipcsei növény-tani intézet igazgatóját is, amikor már 1899-ben filmen mutatta be a növények életét. A XX. század elején még csak gyenge kísérletek voltak ezen a téren, de amióta a hangos film meghódította az egész világot, a mozigépet az iskolában nélkülözni nem lehet. Ma már ott tartunk, hogy nemcsak a földrajz tanításánál forgatjuk nagy sikerrel a filmet, hanem alig van óra, amikor ez a tanárnak jó segédeszköze ne lehetne. A filmet már minden iskola-típus beállította a nevelés szolgálatába, de különösen a szakiskolák alkalmazták bámulatos eredménnyel. A kollektív nevelés szempontjából is nagy jelentősége van a filmnek, mert a tömegnevelés egyik nélkülözhetetlen tényezője. Ma már a könyv egyik cikkirőjével együtt nyugodtan mondhatjuk, hogy a film az iskolában nélkülözhetetlen és pótolhatatlan tanítási és nevelési eszköz.

Vavrincz Béla.

Friedrich Schneider: Proxis der Selbsterziehung in 48 erläuterten Beispielen. Freiburg im Br., 1940. 8-r., XI + 279 lap.

Az »ön«-ök századát éljük jó és rossz értelemben. Önismeret, önművelés, öntevékenység, *önnevelés*, majd önellátás, önkormányzat stb. Ez az excentrikus irányzat mostanában divatos jelszó lett: jel és szó, amely hivatva látszik a külső nevelésnek alátámasztására a belső útján.